

Förorten i framtiden – sammanfattning

Varför Förorten i framtiden?

Vänsterpartiet har en stark förankring i delar av de områden som ofta beskrivs som förorter, socioekonomiskt utsatta områden eller ekonomiskt eftersatta områden. När andra partier svartmålar förortsbor ser Vänsterpartiet människorna som bor och lever i förorten samt den nytta och potential som förorten har.

2023 tillsatte Vänsterpartiet projektet ”Förorten i framtiden” med syftet att stärka partiets politik för och organisering i politiskt eftersatta förorter. Mellan 2023 och våren 2025 har vi inom projektet inhämtat kunskap på olika sätt. Dels genom samtal med föreningar och aktiva i utvalda områden, dels genom samtal med invånarna som bor där, men också genom att studera statistik, forskning och rapporter. Fram till juni 2025 har vänsterpartister i 9 politiskt eftersatta områden knackat 1 200 dörrar. Utifrån den kunskap vi samlat in har vi kunnat skapa en bild av situationen de politiskt eftersatta områdena, de utmaningar som finns och vilka politiska lösningar som behövs.

Politiken har svikit eftersatta förorter

Den bild som växer fram i rapporten kan sammanfattas i tre huvudsakliga slutsatser:

1. De politiskt eftersatta förorterna karaktäriseras av sämre socioekonomiska förutsättningar än andra områden, men också flera demografiska fördelar såsom ung ålder samt en större språklig och kulturell kompetens. Det finns således stora utmaningar, men också en stor potential i områdena.
2. De sämre socioekonomiska förutsättningarna i dessa förorter beror på att de missgynnats politiskt under lång tid. Framför allt genom en ekonomisk politik som ökar klyftorna i samhället och genom en bostadspolitik som segregerar människor utifrån betalningsförmåga och en välfärdspolitik som sätter vinstintressen framför behov. Denna politik har karaktäriserat utvecklingen i Sverige sedan 1990-talet och det vi idag ser i de politiskt eftersatta förorterna är konsekvenserna av den politiken. Det är politiska beslut som har skapat dagens situation och det är genom politiska beslut den kan förbättras.
3. Vänsterpartiets politik är populär i de politiskt eftersatta förorterna, men partiet syns för lite såväl fysiskt som i sociala medier där en stor del av befolkningen som bor i områdena finns.

20 Förslag för förorten i framtiden

Vår vision i detta projekt är att den negativa utvecklingen ska vändas och att den generation som växer upp idag ska ha bättre förutsättningar än tidigare generationer på område efter område. Målet måste vara att inga förorter ska vara politiskt eftersatta. Kvaliteten på förskolan och skolan måste höjas så att alla barn får en god utbildning som gör dem redo för vuxenlivet och arbetslivet. Arbetsmarknaden ska vara välkomnande, fri från diskriminering och erbjuda jobb med goda villkor. Det ska gå att få tag på en bra bostad till en rimlig hyra och områdena ska vara trygga att röra sig i. Vård, socialtjänst och annat stöd från samhället ska vara lättillgängligt och hålla hög kvalitet. Föreningslivet ska vara aktivt, inkluderande och erbjuda en meningsfull fritid. För att nå dit krävs ett omfattande arbete. I det har Vänsterpartiet en viktig roll att spela. Vi måste bli mer aktiva och mer närvarande i de politiskt eftersatta förorterna. Det måste vara ett långsiktigt, genuint och konsekvent engagemang.

Utifrån de kartläggningar som genomförts i projektet har vi valt att presentera tjugo politiska förslag till Vänsterpartiet som vi menar skulle förbättra situationen i de politiskt eftersatta förorterna avsevärt. Förslagen ska inte ses som en heltäckande lista för att lösa alla problem som finns i områdena, utan

som några av de mest centrala förslagen inom de mest avgörande politikområden för att möta de utmaningar som finns.

För Vänsterpartiet i politiskt eftersatta förorter

1. **Stärk Vänsterpartiets arbete och närvaro i de politiskt eftersatta förorterna.** Vänsterpartiet har en viktig roll att spela i de politiskt eftersatta förorterna. Både för att öka engagemanget och tilltron till demokratin och för att driva politiska förslag som förbättrar villkoren i områdena. Vi behöver ta den rollen på allvar och utifrån självkritik mot hur vi arbetat hittills påbörja en förändring. Idag är partiets närvaro i de politiskt eftersatta förorterna för svag, även om vår politik är omtyckt. Därför krävs en omfattande och långsiktig satsning på att öka närvaron i områdena och på att fortsätta politikutvecklingen. Målet måste vara att inga förorter ska vara politiskt eftersatta. Därför behöver Vänsterpartiet kliva fram på två sätt i god tid innan valrörelsen 2026:
 - a. Genom att vara närvarande i egenskap av politiskt parti, i första hand genom våra folkvalda – lyssna, informera, stå till svars och förankra. Det kan handla om dörrknackning eller andra uppsökande aktiviteter, att ta initiativ till debatter och frågestunder tillsammans med andra partier, att bjuda in till events och delta i lokal verksamhet.
 - b. Genom att bidra till praktiska lösningar där samhället försvagats – verksamhet som svarar på behov och skapar kontaktytor där relationer och förtroende kan byggas över tid. Det kan handla om att till exempel bjuda på frukost, mellis eller soppa strax före barnbidragsutbetalningen, om läxhjälp, juridikrådgivning eller blodtryckskontroll.

Detta arbete behöver inledas innan valåret 2026, som en del av vårt långsiktiga uppdrag.

För bättre och tryggare bostadsområden

2. **Förstärk det kommunala bostadsförsörjningsansvaret.** Vi vill se en mer blandad bebyggelse i såväl eftersatta förorter som i mer välmående områden. Dagens segregerade bostadsmarknad handlar minst lika mycket om bostadspolitiken i Danderyd som den i Rinkeby. Vi vill därför se tvingande krav på att alla kommuner måste bygga bostäder för den personal kommunen och företagen behöver lokalt genom en ny bostadsförsörjningslag. Det är orimligt att en välbeställd villakommun som behöver barnskötare, vårdbiträden och lärare, inte planerar för att också dessa yrkesgrupper också ska kunna bo i kommunen som vill anställa dem. Kommunernas lagstadgade bostadsförsörjningsansvar behöver förtydligas. Det ska ställas högre krav på kommuner att frigöra byggklar mark, men kommunerna bör också ges ekonomiska incitament för att bygga mer utifrån de faktiska behoven. Det ska vara möjligt med statliga ingrepp och/eller sanktioner om kommunen inte uppfyller kraven.
3. **Inför tillstånd för att hyra ut lägenheter.** Alla ska kunna vara säkra på att den lägenhet man hyr och det hus den ligger i tas om hand och underhålls enligt konstens alla regler. Så ser de inte ut idag. Istället tjänar riskkapitalbolag och slumvärdar stora pengar på att låta fastigheter förfalla utan åtgärder från det offentliga. För att ändra på det vill vi att ett krav på tillstånd för att hyra ut hyreslägenheter införs. Tillståndet ska innehålla tydliga krav på underhåll och långsiktigt engagemang. Den hyresvärd som bryter mot kraven ska drabbas av sanktioner i olika steg, med tvångsförvaltning som sista steg. Kommunerna ska ha förköpsrätt. För att stimulera hyresvärdar att sköta underhållet av fastigheterna ska möjligheten att göra skattefria avsättningar för underhåll återinföras.
4. **Gör förortens centrum till levande mötesplatser.** Förortens centrum borde vara levande mötesplatser med utrymme för fritidsverksamheter, handel och umgänge samt tillgång till välfärdstjänster. Idag har många centrum i eftersatta förorter fått förfalla till otrygga och platser med förfallna lokaler. Riskerna och hindren för företagare är större i politiskt eftersatta förorter än i andra delar av landet, till följd av politikens svek mot områdena. Det vill vi ändra på genom att stärka möjligheterna för kommunerna att återta centrumbyggnader i offentlig regi. Det bör införas

en förköpsrätt för centrumbyggnader som ska säljas. Tydligare krav bör ställas på ägare av centrumbyggnader och kommunernas möjligheter att köpa centrumbyggnader bör stärkas genom statligt stöd och lagändring som medger större satsningar än idag. Småföretagare i politiskt eftersatta förorter ska kompenseras för de sämre förutsättningarna genom nedsatta arbetsgivaravgifter eller hyressubventioner.

För en skola för alla

5. **Elevbehovet ska styra och därför behöver klasserna krympa i grundskolan, till max 20 elever per klass, i eftersatta områden.** Alla barn ska kunna vara säkra på att de får en god utbildning som gör dem redo för vuxenlivet. Så ser det inte ut idag. Skolan har misslyckats med sitt kompensatoriska uppdrag och blivit allt mer segregerad. Vi menar att detta måste förändras och att behoven måste styra resurstilldelningen i mycket större utsträckning än idag. Med max 20 elever per klass kommer förutsättningarna för en god undervisning öka dramatiskt och fler lärare kommer lockas till politiskt eftersatta områden.
6. **Stoppa marknadsskolan.** Målet med skolan ska vara att ge alla barn en god utbildning. I takt med att skolan marknadiserats har den istället kommit att styras av vinstintäkt och ekonomiska kalkyler som också utarmat de offentligt drivna skolorna. Vi vill ha bort marknadslogiken från skolan, den hör inte hemma där. Vinstmöjligheterna ska förbjudas, den fria etableringsrätten avskaffas och skolan ska sätta elevernas utbildning i första rummet.
7. **Stärk samverkan mellan skolan, socialtjänsten, fritidshemmen och civilsamhället.** Inget barn ska hamna utanför samhället eller falla mellan stolarna. Alltför många barn lämnas åt sitt eget öde idag, i många fall med ödesdigra konsekvenser. Vi vill se en ökad samverkan mellan aktörer som är viktiga i barns liv såsom skolan, socialtjänsten, fritidshemmen och civilsamhället.
8. **Stärk tillgången till och kvaliteten på förskola och fritids.** Förskola och fritids är en viktig del av barns lärande och uppväxt. Alltför många barn har inte tillgång till förskola och fritids för att det är för dyrt eller så har de inte full rätt till det på grund av att föräldrarna är arbetslösa, sjukskrivna eller papperslösa. Vi vill se lägre avgifter för barnomsorg för dem som har lägre inkomster samt att alla ska ha rätt till 30 timmars förskola per vecka. Vi vill också öka personaltätheten inom förskola och fritids och därmed minska barngrupperna.

För ett tryggt arbetsliv

9. **Fler arbetsmöjligheter för unga i politiskt eftersatta områden.** Ett första jobb innebär ett första insteg på arbetsmarknaden som kan öppna dörrar för ytterligare möjligheter. Idag är det alltför många som inte får den chansen. Vi vill därför öka satsningarna på sommarjobb och lovjobb, helgjobb och SAO-jobb för unga i politiskt eftersatta förorter.
10. **Tillsätt en kriskommission mot diskriminering.** Alla människor ska behandlas lika oavsett etnicitet, religion, kön eller andra diskrimineringsgrunder. Idag utgör diskriminering ett stort hinder för många människors möjligheter att etablera sig på arbets- och bostadsmarknaden samt i samhället i stort. Vi vill se ett helhetsgrepp för att möta diskrimineringen i samhället. Därför bör en kriskommission tillsättas.
11. **Flytta kommunal och statlig verksamhet till eftersatta förorter.** Det offentliga ska vara närvarande där behoven är som störst. Så ser det inte ut idag. Servicekontor läggs ned och tillgången till välfärd är sämre i politiskt eftersatta områden, till stor del som konsekvens av marknadiseringen av välfärden. Vi vill att såväl staten som kommuner tar aktiva beslut för att stärka närvaron av offentlig verksamhet till politiskt eftersatta förorter. Därigenom skapas fler arbetstillfällen i områdena vilket genererar större kundunderlag för restauranger och butiker i områdena samt gör dem mer levande och ökar tryggheten.

För trygghet och rättvisa

- 12. Ta fram en nollvision mot våld.** Alla ska kunna leva sina liv fria från våld. Det måste vara en vision som hela samhället ställer sig bakom. Idag ser vi istället hur våldet begränsar människors liv, vare sig det handlar om skjutvåldet eller mäns våld mot kvinnor. För oss är frågan om det dödliga våldet en fråga om mänskliga rättigheter. Det handlar om rätten till liv. Det handlar också om vetenskapen om att våld föder våld. Att motverka våld idag minskar därmed våldet i framtiden. Politikens inriktning måste vara att uppnå en nollvision.
- 13. Stärk polisens lokala och digitala närvaro och villkor.** Polisen ska ha en stark och tydlig närvaro i de politiskt eftersatta förorterna och det ska vara tydligt att den är på medborgarnas sida. Idag upplevs polisen dyka upp när problem uppstår och då ofta med en alltför konfrontativ attityd mot de boende. Visitationszoner och fall av etnisk profilering har förvärrat situationen och bilden av polisen. Vi menar att polisen behöver bygga relationer med de boende i de politiskt eftersatta förorterna. För att kunna göra det behöver de rätt förutsättningar i form av fler lokala poliser och fler lokala kontor i områdena, samt bättre arbetsvillkor. Det kan även behövas utbildningar i bemötande av de boende och av människor som ofta befinner sig i kris och upplever rädsla. Polismyndigheten behöver också stärka närvaron på nätet för att stoppa den gängrekrytering som sker där. För det krävs rätt verktyg och resurser och ett starkare samarbete med tech-jättarna.
- 14. Stärk tullen – stoppa insmugglingen av narkotika och illegala vapen.** Vapen och droger ska inte finnas fritt tillgängligt i samhället. Idag är det för lätt att komma åt vapen och droger till följd av ett allt större inflöde från andra länder. Vi vill att tullen ska få mer resurser och bättre verktyg för att stoppa inflödet av vapen och droger.
- 15. Gör en akut satsning på nationell avhopparverksamhet.** Den som vill bryta med sitt kriminella liv ska få god hjälp att hoppa av. Avhopparverksamheten för kriminella har för stora brister idag. Att bryta med sitt kriminella liv är svårt och riskfyllt, ofta är fönstret för att hoppa av bara öppet en kort stund. Vi vill se en akut satsning på nationella avhopparverksamhet. Det har pratats om att införa en sådan verksamhet under lång tid, men utan att något hänt. Det behöver ske nu och det behöver ske kraftfullt. Avhopparverksamhet ska inte kunna bedriva med vinstintresse.
- 16. Gå på pengarna bakom den organiserade brottsligheten.** Det ska inte gå att tjäna stora pengar på organiserad brottslighet. Ekobrottsmyndighetens lägesrapport för 2025 är skrämmande läsning. Kriminella aktörer tjänar stora pengar genom arbetslivskriminalitet, genom att driva företag inom välfärden och på andra sätt använda företag som brottsverktyg. Det har blivit för lätt att fuska, samtidigt som polisen fokuserar på småbrottslingar framför att jaga de som ligger bakom brottsligheten. Vi vill att polisen prioriterat den grova brottsligheten som ligger bakom den grova kriminaliteten. En specialenhet bör inrättas på Ekobrottsmyndigheten för att bekämpa kriminella gäng som verkar i välfärden och polisen ska prioritera de som styr brottsligheten och de ekonomiska flöden som möjliggör den, inom såväl narkotikahandel som välfärdsbrottslighet.

För en jämlik vård och omsorg

- 17. Etablera öppen verksamhet med låga trösklar i politiskt eftersatta områden.** Det måste vara lätt att få socialt och psykologiskt stöd vid våldsbrott och andra trauman, eller bara i vardagen. Många upplever hur de politiskt eftersatta områdena tvingas hantera sina problem och utmaningar på egen hand. Vi vill att socialtjänsten ska ha en större närvaro genom öppen verksamhet som erbjuder socialt och psykologiskt stöd för att hantera den sorg och de trauman som skjutningar, annat våld och otrygghet innebär. Befintliga stöd bör kartläggas och utvärderas i syfte att få fram ett heltäckande och konsekvent stöd runtom i landet.

- 18. Stark barn- och ungdomsvården.** Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa måste få samhällets fulla stöd. Krisen inom barn- och ungdomsvården är ett fullständigt misslyckande för vårt samhälle. Barn och unga utsätts för våld och övergrepp av anställda på statliga SiS-hem. Kriminella driver HVB-hem och rekryterar utsatta barn till gäng. Vi vill se en genomgripande reformering av barn- och ungdomsvården. Hela kedjan från första misstanke om att ett barn riskerar fara illa eller skada andra till frihetsberövande måste ses över och hänga ihop på ett mycket bättre sätt idag. Socialtjänstens förebyggande arbete måste stärkas och socialtjänsten måste etablera sig som en aktör som finns för att hjälpa familjerna. HVB-hem ska inte kunna drivas i privat regi och tills det är ordnat måste kontroller av HVB-hemmen förstärkas avsevärt. Samtliga HVB-hem med koppling till kriminalitet ska läggas ned och det ska inte vara möjligt att starta privata HVB-hem.
- 19. Utveckla vårdcentralernas uppsökande och förebyggande arbete.** Alla ska ha rätt till en god och lättillgänglig vård. Idag är tillgången till vård för svag och ojämnt fördelad. Vi vill att rätten och tillgången till vård stärks, genom ett tydligare uppsökande arbete, särskilt riktat mot personer med låg utbildning som står långt ifrån arbetsmarknaden samt äldre och multisjuka personer.

För ett aktivt fritidsliv

- 20. Satsa på det lokala förenings- och kulturlivet.** Alla ska ha tillgång till en meningsfull fritid. Idag är villkoren alltför ojämlika runt om i landet. För att ändra på det vill vi rusta upp förenings- och samlingslokaler, ge stöd till icke-statliga kulturlokaler och friluftorganisationer, införa krav (med statlig finansiering) på fritidsbank i kommuner/stadsdelar samt genomföra permanenta och omfattande satsningar på idrott i förorter. Vi vill också se en större satsning på öppen idrottsverksamhet med starkare möjligheter till spontanidrott och statliga stöd till bemannade parklekar och andra platser att hänga på förutom fritidsgårdar.

